

Výhrada vlastnictví při prodeji na splátky.

Žalobce prodal žalované nábytek na splátky vyhradiv si vlastnictví jeho až do úplného zaplacení, a když žalovaná zaplatila pouze část splátek a dále přes upomínky neplatila, domáhal se žalobou buď splacení dlužných splátek nebo vrácení nábytku proti vrácení splátek po srážce částky peněžité za používání a opotřebení nábytku.

Soudy první a druhé instance vyhověly žalobě v obou směrech, a sice soud odvolací s připomínkou, že vyhověním alternativnímu petitu žalované neděje se žádná křivda, když může splněním jedné nebo druhé alternativy povinnosti rozsudkem ji uložené se zhostiti. Dává-li jí při tom žalobce právo volby vlastně jemu příslušející, není tím rozsudek nesprávným, neboť žalobce tu pouze svého práva volby nepoužívá.

Nejv. s. vyhověl odvolání žalované a napadený rozsudek změnil v ten smysl, že zamítá se žaloba, pokud jest jí domáháno vrácení nábytku v rozsudku prvního soudu popsáno, a to z těchto důvodů:

Po stránce právní pokládá žalovaná za nesprávné, že ji odvolací soud odsoudil na základě výhrady vlastnictví k vydání nábytku v dle zaplacení kupní ceny. Lze jí přisvědčiti, že z důvodu smlouvy (o koupi a výhradě vlastnictví) žalobce neměl v dle sebe obojího práva. Pojmově znamená výhrada vlastnictví, že odevzdání věci nezplodí účinku jinak s ním spojeného, totiž nabytí vlastnictví. Nabytí jeho je podle vůle stran podmíněno a závislé na zaplacení kupní ceny a proto je odloženo doložením podmínky zaplacení kupní ceny, podle smyslu pravidelně odkládací, až do jejího splnění. Pojmově tedy vlastníkem zůstává prodávatel a kupitel zatím v důsledku podmínky je jenom čekatelem vlastnictví (§ 897 a 696 obč. z.). Vůči kupiteli zůstává vlastníkem prodávatel a kupitel může se jeho vlastnické žalobě opřít jenom v důsledku oprávnění, nabytého smlouvou (koupi). Zdali pak smlouva oprávnňuje dosavadního vlastníka domáhati se vlastnickou žalobou vrácení věci bez ohledu na trvání kupu (nehledíc k tomu, zda bylo vykonáno právo odstupu), je otázkou konkrétního případu. Bude tu rozhodovat nejprve výslovná dohoda, nebo zda lze z okolností souditi na to, že bude výhrady vlastnického práva vůči kupiteli užito jenom v určitém případě a v kterém. Praxe i judikatura zastává názor, že v p o c h y b n o s t i obsažena jest ve výhradě vlastnictví zároveň výhrada odstupu od smlouvy (nesplněna-li kupitelem) a že nelze bez odstupu vymáhati vrácení

věci, nýbrž že prodávatel může žalovati o placení kupní ceny a vésti exekuci na prodanou věc. Podle toho stojí praxe a judikatura na stanovisku, že pokud prodávatel neodstoupí, nemůže uplatnit své vlastnické právo. Nemůže tedy uplatnit prodávatel zároveň obojí právo, totiž právo na zaplacení kupní ceny i na vrácení věci, ať už žalobou vlastnickou neb obligační žalobou z důvodu odstupu, leda že by si byl podle okolností případu zvlášť vymínil takové právo.

V souzeném případě zjistil první soud, že nábytek byl prodán žalované s výhradou vlastnictví na splátky, t. j. pod podmínkou, že se stane jejím vlastnictvím až po zaplacení a do té doby bude jej míti jen svěřený, jak svědci praví, půjčený. Není třeba ani uvažovati o tom, zda bylo úmyslem stran, půjčit nábytek do libovolného odvolání žalobce nebo jakmile se ocitne žalovaná v prodlení, když to zvlášť nebylo zdůrazněno a vymíněno, a zda lze předpokládat, že strany chtěly tomu, aby půjčka nábytku potrvála jenom do doby prodlení neb až do té doby, kdy měl býti nábytek podle smlouvy doplacen. Nelze v pochybnosti, když si žalobce zvlášť nevymínil vrácení nábytku i pro ten případ, že od smlouvy neodstoupí, vykládati smlouvu tak, že žalobce podržel obojí právo, jak na zaplacení kupní ceny, tak i vedle toho na vrácení nábytku.

Žalobce neodstoupil od smlouvy, zřejmě nepoužil svého práva k odstupu, ježto žaluje přece o zaplacení, což předpokládá trvání kupu a vylučuje odstup. Žalobce ostatně odstupu ani netvrdil. Sama výhrada vlastnictví ho neopravňuje, aby bez odstupu uplatňoval své právo vlastnické, když si to zvlášť nevymínil, ježto žalovaná může jinak právem namítnouti proti žalobě vlastnické právo k držbě nabyté ze smlouvy kupní. Žalobce neodstoupiv od smlouvy neměl tedy práva uplatnit vlastnickou výhradu, a žádat vrácení nábytku z důvodu výhrady svého vlastnictví, když si to zvlášť nevymínil, což ani netvrdí — ani od smlouvy kupní neodstoupil a tedy vrácení nábytku z toho důvodu (§ 1435 a 921 obč. z.) ani neuplatňuje.

Odvolací soud nemá pravdu, že se žalované neděje křivda, když se odsuzuje jak k zaplacení tak i k vrácení nábytku, ale ponechává se jí volba. Na základě rozsudku, odsuzujícího k obojímu plnění, je možno vymáhat exekuci i to plnění, ke kterému žalovaná není povinna, třebaže se jí ponechává voliti plnění, ke kterému povinna je. Podle § 12 ex. ř. může ovšem povinný, odsouzený k plnění alternativního závazku, má-li volbu, voliti jedno z obou plnění do té doby, nežli věřitel dostane určité plnění zcela nebo z části. Žalobce mohl by tedy vymáhati na

základě rozsudku také jenom vrácení nábytku, na něž práva nemá, a výkonem exekuce na vrácení pozbyla by žalovaná práva volby, aniž žalobce zvolil napřed odstup, ponechávaje si navíc právo vésti exekuci i na zaplacení kupní ceny. Upustil-li by žalobce od exekuce jen na vydání nábytku dřív, nežli by byl zcela nebo z části uspokojen, nesla by přece žalovaná útraty její, protože podle rozsudku by byla právem povolena — a útraty ony znamenaly by pro ni křivdu. Žalovaná tedy by utrpěla škodu v takovém případě, protože by na ni bylo vymoženo něco, nač žalobce práva neměl, a protože by mohla pozbýt práva na podržení nábytku, jež by jinak měla, kdyby nebyla odsouzena alternativně i k jeho vrácení.

Proto bylo vyhověno dovolání žalované a zamítnuta žaloba o vrácení nábytku vůbec.

Dovolání žalobcovo, směřující jenom proti oné části rozsudečného výroku, jíž bylo žalované uloženo vrácení nábytku za náhradu za užívání, je proto bezdůvodné a lze je poukázati na vývody, jimiž žaloba v tomto směru byla zamítnuta.

Rozh. nejv. soudu z 31. ledna 1929 č. Rv I. 317/28.
Pošva.

Otázku, jsou-li dány předpoklady žaloby určovací, musí soud zkoumati z úřední moci. Žaloba určovací nestává se i žalobou o plnění tím, že žalobce vedle žádosti, aby bylo něco zjištěno, též zažádá, aby bylo vysloveno, že žalovaný je povinen to uznati. Takový dodatek je zbytečný a nelze na žalovaném exekučně vynutiti povinnost, aby něco uznal.

Žalobce, jenž byl zůstavitelkou vyděděn, domáhá se toho, aby bylo uznáno, že mu přináleží povinný podíl z pozůstalosti zůstavitelčiny a že žalovaná (zůstavitelčina universální dědička) je povinna to uznati.

Procesní soud žalobě vyhověl.

Odvolací soud ji však zamítl.

Nejvyšší soud toto rozhodnutí potvrdil.

Důvody. Odvolací soud vyhověl odvolání žalované strany a zamítl žalobu jedině z toho důvodu, že je žalobou určovací podle § 228 c. ř. s. a že žalobce ani netvrdí, že má právní zájem na tom, aby tvrzené právo bylo co nejdříve postaveno na jisto. Žalobce napadá tento rozsudek z dovolacích důvodů § 503 čis. 3 a 4 c. ř. s. Rozpor se spisy spatřuje v tom, že odvolací soud položil za základ svému rozhodnutí předpoklad, že tu jde